

Námítky proti Zápisu o schůzi sněmovny.

Napsal JUDr. J o s. L a n g h a m m e r, náměstek ředitele Těsnopisecké
a zpravodajské služby NSRČ.

Podle předpisů jednacíh řádů obou sněmoven Národního shromáždění spisuje těsnopisecká kancelář o plenárních schůzích sněmoven vedle doslovné »Těsnopisecké zprávy« také jednací »Zápis«. Kdežto těsnopisecká zpráva je pouhou zprávou, a to anonymní, nejsouc podepsána nikým, je Zápis protokolem, ověřeným podpisem předsedy sněmovny, jejího tajemníka a jednoho z poslanců (senátorů), zvolených zapisovateli.

O protokolování jedná XIII. část jedn. řádu, totiž §§ 73 a 74 jedn. řádu posl. sněmovny, shodné s §§ 72 a 73 jedn. řádu senátu. Pro stručnost budeme dále mluvit jen o poslanecké sněmovně, při čemž však totéž platí obdobně i pro senát.

Proti Zápisu připuštěny jsou v odst. 2 §u 73 námítky. Takové námítky byly dosud podány jen jednou: dne 16. července 1926 posl. dr. Czechem (předsedou klubu poslanců něm. soc. demokratické strany dělnické), a to proti Zápisu o 36. schůzi posl. sněmovny, konané dne 19. června 1926, resp. proti jeho části, v níž je protokolováno jednak hlasování v prvním čtení o osnově zákona o úpravě platů duchovenstva církví a náboženských společností státem uznaných, případně recipovaných, dále jednání o návrhu na zkrácené řízení o této osnově podle §u 55 jedn. řádu a konečně hlasování o ní ve druhém čtení.

Námítky posl. dra Czecha tvrdí, že protokolování nesouhlasí se skutečnými událostmi, poněvadž se při hlasování udály výjevy, které znemožnily hlasování provést: »Zápis však o tom neobsahuje ani jediného slova, ani o tom, že parlamentní stráž dvakrát vešla do zasedací síně, a proti

tomu uvádí předsedovy enunciacie, kterým, kdyby je byl skutečně pronesl, nikdo ve sněmovně nebyl by rozuměl, Zápis líčí hlasování, ačkoliv, i když poslanci většiny občas zvedali ruce, přece nikdo naprosto nemohl vědět, o čem se hlasuje, Zápis uvádí sčítání hlasujících, ačkoliv je pravdou, že sami zapisovatelé, sčítající hlasy, nevěděli, o čem se hlasovalo. Zápis uvádí, že osnova přijata byla ve dvou čteních, ačkoliv je pravdou, že poslanci teprve po opětném zahájení schůze mohli dotazem ve sněmovním sekretariátě zjistiti, že hlasování bylo prý provedeno až do konce.« Z toho dovozují námitky, že »nedošlo k vědomému projevu vůle a tedy ani k usnesení«, a navrhují, »aby naříkaný Zápis byl nahrazen prohlášením, že pro hlučné výjevy nemohlo býti provedeno hlasování o osnově.«

Námitky tyto byly ve schůzi předsednictva posl. sněmovny dne 29. září 1926 zamítnuty, pak podle předpisu Šu 73, odst. 2 jedn. řádu předloženy dne 23. října 1926 plenární 45. schůzi posl. sněmovny a tam rovněž zamítnuty.

Zákon kongruový, o nějž tu šlo, byl podepsán prezidentem republiky již dávno před tím (dne 25. června 1926) a vydán ve Sbírce zákonů a nařízení v částce 57 pod čís. 122 dne 13. července 1926.

Je snadno představit si dalekosáhlé praktické důsledky, které by vznikly schválením námitek sněmovnou: zákon již řádně publikovaný ztratil by jeden ze tří nutných předpokladů, když by sněmovna schválením námitek sama prohlásila, že hlasování v Zápise tvrzené vlastně se nestalo a zákon v posl. sněmovně tedy vlastně přijat nebyl. Ústavní soud musel by zákon takový zrušiti, třebaže již jistou dobu byl v platnosti a vytvořily se poměry odpovídající jeho předpisům. Jest tudíž zřejmo, že námitky takové mohly by nejen zasáhnouti velmi pronikavě do právní sféry velkého počtu obyvatelů, nýbrž že by vzbudily i právní nejistotu, zdali zákony již publikované nebudou snad pozdějšími námitkami ohroženy.

Proto třeba se touto otázkou zabývatí podrobněji, a tu se při tomto prvním případě námitek proti Zápisu naskytá otázka výkladu jednacího řádu, jaké totiž námitky měl zákonodárce na mysli při odst. 2 Šu 73 jedn. řádu.

Z ducha celé XIII. části jedn. řádu (§§ 73 a 74), jednající o protokolování, jest zřejmo, že námitky proti Zápisu, o nichž mluví § 73, a řečníkova kontrola Těsnopisecké zprávy, o níž mluví § 74, sledovati mohou toliko ten účel, aby konstatovány a opraveny byly eventuelní chyby, kterých by se snad dopustil protokolista ať v Zápise (§ 73) nebo v Těsnopisecké zprávě (§ 74).

Předpis pro protokolistu, co má uvést v Zápise, je obsažen taxativně v odst. 1 Šu 73 jedn. řádu, co má uvést v Těsnopisecké zprávě pak v odst. 1 Šu 74 jedn. řádu. Nemůže býti pochyby, že odst. 2 § 73 souvisí s odst. 1 téhož paragrafu, takže »námitky« v odst. 2 Šu 73 uvedené mohou směřovati jen proti porušení předpisů 1. odstavce Šu 73 jedn. řádu.

Námitky mohou se vztahovati jenom na to, že protokolista buď nesprávně nebo neúplně vylíčil to, co podle odst. 1 Šu 73 jedn. řádu zaznamenati měl. V daném případě mohly se tudíž námitky vztahovati na to, že v naříkaném Zápisě nesprávně nebo neúplně je zaznamenáno, »jaký byl výsledek hlasování«.

Námitky posl. dr. Czecha netvrdí však vůbec, že by záznamy v naříkaném Zápisě obsažené byly v tomto smyslu — totiž chybou protokolistovou — nesprávné nebo neúplné.

Jak má se posuzovati, zda-li záznamy ty jsou správné, resp. úplné? Úlohou protokolistovou nemůže býti nic jiného, než-li sestaviti Zápis na základě prohlášení jednotlivých řečníků, zpravodajů a zvláště na základě prohlášení předsedy schůze. Prohlásí-li předsedající na př., že nějaký návrh byl přijat, nemůže Zápis konstatovati nic jiného, než-li že návrh ten byl přijat.

Každé slovo v naříkaném Zápisě obsažené přesně odpovídá skutečně proneseným enunciacím předsedajícího místopředsedy inž. Dostálka a je v něm obsaženo vše, co podle odst. 1 Šu 73 v něm obsaženo býti musí. Naříkaný Zápis také přesně odpovídá Těsnopisecké zprávě o schůzi té, která podává podle § 74, odst. 1 »přesný obsah celého jednání«.

Petit námitek, »aby naříkaný Zápis byl nahrazen prohlášením, že pro hlučné výjevy nemohlo býti provedeno

hlasování o návrhu«, žádá od protokolisty pravý opak toho, co mu jednací řád předpisuje, a právě Zápis, který by zněl, jak námitky žádají, byl by věcně naprosto nesprávný, odporoval by skutečnému průběhu jednání (a tím i Těsnopi-secké zprávě o té schůzi) a odporoval by též předpisům jednacího řádu. Znamenalo by to, že protokolista naprosto by zanedbal skutečné enunciaci předsedajícího a napsal by do Zápisu pravý opak toho, co předsedající prohlásil. Námitky by takto činily z protokolisty nějaký orgán, povýšený ještě nad předsedu schůze, kdyby protokolista měl snad předsedu kontrolovati nebo v Zápise enunciaci jeho korigovati a jednání ve schůzi vylíčiti podle nějakých jiných zřetelů, než jsou enunciaci předsedovy.

Jestliže tedy Zápis vyhovuje po stránce formální předpisu §u 73, odst. 1 jedn. řádu a věcně odpovídá enunciacím předsedovým, není možno mu důvodně — podle 2. odstavce §u 73 jedn. řádu — vytýkati, že by byl nesprávný.

Avšak námitky, ač podány jsou proti Zápisu, nesměřují vlastně proti Zápisu samému, t. j. proti způsobu protokolování, nýbrž celým svým duchem i svým petitem směřují touto oklikou a nesprávným použitím předpisu §u 73, odst. 2 jedn. řádu zřejmě za cílem politickým, za zrušením zákona kongruového.

Tato snaha nemůže se však prosaditi formálními námitkami proti Zápisu, nýbrž mohla býti provedena jen námitkami věcnými, tedy námitkami proti postupu, resp. proti enunciaci předsedajícího.

Jakým způsobem bylo by možno takovouto námitku provést? § 10 jedn. řádu, který stanoví oprávnění předsedova při svolávání a řízení schůze plenární, praví, že předseda »prohlašuje výsledek« hlasování. Ani jednací řád, ani žádný jiný zákon neustanovuje nic o možnosti a způsobu vyvrácení takového předsedova prohlášení výsledku hlasování, kdežto proti jiným prohlášením nebo opatřením předsedajícího jsou námitky v jednacím řádě výslovně připuštěny a normovány (na př. v § 10, odst. 3, v § 50, odst. 2, v § 52, odst. 2, v § 53, odst. 3, v § 57, odst. 3, v § 61, odst. 2). Lze tudíž souditi, že formálně bezvadné, striktní a jasné prohlášení předsedajícího, že nějaké ustanovení zákonné bylo posl.

sněmovnou přijato či zamítnuto, nebo že vůbec nějaké usnesení sněmovny se stalo či nestalo, nemůže vůbec býti naříkáno, že takováto enunciace řádného předsedy schůze je výrokem konečným a že není instituce, která by mohla a směla prohlášení takové zvrátiti nebo korigovati. Že ani plenární schůze sněmovny samé tohoto práva nemá, vyplývá z § 17 jedn. řádu, kde se vypočítávají předměty jednání, a z části VII a zvláště VIII jedn. řádu o jednání a usnášení plenární schůze.

Dosavadní (6letá) praxe v obou sněmovnách našeho N. S. nepřipouští ani prosté reasumace (revokace, revotace) plenárního usnesení některé komory a také tato okolnost nasvědčuje, že změna resp. zrušení právoplatného usnesení plenárního, jak byl výsledek hlasování prohlášen předsedajícím, není možna jinak než přísnou formou nového usnesení plenárního, jemuž musí předcházeti celý formální postup, jakého vyžadovalo usnesení původní, tedy změna zákona může se státi zase jen zákonem — po projednání věci ve výborech a na základě podaných zpráv výborových v obou komorách. Rovněž není podle dosavadní praxe v zásadě — až na některé výjimky — možna reasumace jednání a hlasování o prostém usnesení jedné sněmovny (na př. volba, usnesení o návrhu formálním, o návrhu pozměňovacím neb doplňovacím k nějaké zákonné osnově, o návrhu resolučním a pod). Za 6 let zasedání posl. sněmovny měli jsme případy, kdy bylo by bývalo snad i vůlí většiny sněmovny usnesení již učiněná změnit, ale nikdy se k tomuto prostředku nesáhlo. Naproti tomu při jednání ve výborech je reasumace v §u 31, odst. 2 výslovně připuštěna a byla již mnohokrát praktikována.

Že »námitky« v § 73 jedn. řádu připuštěné skutečně nemají povahy věcné ani kompetence, aby změnily neb zrušily nějaké usnesení plenární, je zřejmo také z okolnosti, že není ustanoveno, že by musela lhůta k námitkám v jedné sněmovně bezvýsledně projíti, než by druhá sněmovna osnovu mohla začítí projednávat, nebo než by po projednání osnovy v obou sněmovnách prezident republiky směl usnesený zákon podepsati. Častěji se stalo, že zákonná osnova

projednána byla ve sněmovně poslanecké i v senátu, podepsána presidentem republiky a vyhlášena ve Sbírce zákonů a nařízení, ačkoliv ještě v žádné z obou sněmoven Zápisy o schůzích těch nebyly ani k nahlédnutí vyloženy, tím méně pak uplynula lhůta k podání námitek proti nim, jak se také v daném případě stalo.

Konečně i okolnost, že námítka směřují jen proti Zápisu o jednání jedné sněmovny — v daném případě sněmovny poslanecké — nikoli proti oběma sněmovnám současně, ukazuje, že zákonné ustanovení nemá na mysli nějaké v ě c n é námítka proti zákonu samému, nýbrž jen formální námítka proti Zápisu, t. j. proti protokolistovi v jedné sněmovně, které týkají se jen formy protokolování a nemohou ohrozit usnesení samo, které je podkladem k dalšímu usnesení druhé sněmovny.

Rozhodně však nemůže určitá a formálně bezvadná enunciacie předsedy schůze býti naříkána, korigována nebo dokonce zvrácena námítkami proti Zápisu, zvláště když Zápis ten sám není vadný a úplně odpovídá předpisům jednacího řádu o »zápisech o jednání«.

P R A K T I C K É P R Í P A D Y.

Jaký význam má rozluka manželství zdejšího státního příslušníka, vyslovená pravoplatným rozsudkem soudu cizozemského?

Adolf F., československý státní příslušník, žil již před převratem v území nynější republiky Rakouské, kdež 12. června 1919 před evangelickým farním úřadem v Š. H. podle evangelického ritu se oženil s Alžbětou rozenou R. Toto manželství bylo rozloučeno na souhlasnou žádost manželů pro nepřekonatelný odpor podle § 115 obč. zák. rozsudkem zemského soudu ve Š. H. ze 16. prosince 1924 a rozsudek ten byl potvrzen rozhodnutím vrchního soudu ve Š. H. ze 17. ledna 1925.

Dne 23. února 1925 uzavřel Adolf F. nový sňatek s Marií Julianou P. před evangelickým farářem v M. Toto manželství bylo uznáno československým zemským soudem civilním v P. a vrchním zemským soudem v P. neplatným z důvodu §u 62 obč. zák. z té příčiny, že první manželství Adolfa F., nebyvši rozloučeno soudem československým, posud trvá, neboť cizo-